

KIBRIS FOLKLORU MU KIBRIS TÜRK FOLKLORU MU?... "

"Kıbrıs'ta iki toplum tarafından ortak olarak oynanan bazı halk oyunlarına, ortak olarak icra edilen bazı tür-külere, benzerlik gösteren bazı kıyafetlere bakılarak bir Kıbrıs kültüründen söz edilemez."

Murat KARABULUT

Kıbrıs'ın jeopolitik konumu sebebiyle tarih boyunca birçok milletin (M.Ö. 3000 yıllarından itibaren Sümerler, Babiller, Aka Türkleri, Asurlular, Mısırlılar, Finikeliler, İranlılar, Romalılar, Müslüman Araplar ve M.S. 1040 yıllarında Bizansların, Türk Moğol İmparatorluğunun Anadolu ve Avrupa kıyılarına dayandığı zaman Cengiz Han'ın torunu Cuci Han ve ondan sonra da Batu Han'ın, 1335'de Latinlerin, 1500 yıllarına doğru da Venediklilerin) hakimiyeti altına girdiği görülmektedir.

Osmanlı Türklerinin Kıbrıs'a çıkmaları 1570 yılında başlar ve 1572'de ise, ada kesin olarak Türklerin hakimiyetindedir.

1571'den sonra Anadolu'nun Konya, Ak-saray, Kastamonu, Amasya, Alanya, Burdur, Silifke, Anamur, Edirne şehirlerinden 30.000 (daha sonra 65-70 bin) Türkün adaya gelip yerleştiği bilinmektedir.

1571 yılından 1878 yılına kadar (307 yıl) Kıbrıs Adasının hakimiyetini ellerinde bulunduran Türkler, yıllarca Rumlarla birarada yaşamış olmalarına rağmen, dinlerine ve geleneksel yapılarına uygun olarak adada yaşayan insanlara karşı herhangi bir düşmanlık beslemedikleri gibi, aksine burada yaşayanlara gerek idarî gerek siyasî, gerek iktisadî, ve diğer konularda her zaman yardımcı olmuş ve huzur içerisinde hayatlarını sürdürmelerini sağlamışlardır.

Kıbrıs 1878 de şartlı olarak İngiltere'ye verilinceye kadar, Güney Anadolu'nun bir vilayeti sayılarak geçirdiği bu zaman içerisinde idarî, iktisadî ve coğrafî bakımdan önemli bir Türk nüfus çoğunluğu sağlanmıştır. Adanın Türk idaresinden çıkmasından sonra ise Türk halkı iktisadî, idarî ve siyasî haklar itibarıyla Hıristiyan halktan farklı bir işleme tâbi tutulmuş; özellikle Türkler'e karşı kin ve düşmanlık besleyen Makarios döneminde yapılan zulüm ve işkenceler ile, izlenen "Türkleri adadan uzaklaştırma" politikasının sonucu olarak 300 bin Türk, Amerika, Avusturalya, ve Avrupa ülkelerine göçe zorlanmıştır.

1974 Türk Barış Harekatına gelinceye kadar adadaki Türklerin karşılaştıkları güçlüklerle bin türlü eziyet ve baskı altında yaşadıkları hâlâ hafızalarımızdan gitmemiştir.

Tabiiyle, siyasî ve iktisadî alanda izlenen bu politikayı kültürel alandan ayrı düşünemeyiz.

Türklerle Rumlar yıllarca (403 yıl) birlikte yaşamış olmalarına rağmen iki milletin Folkloru birbirinden farklıdır. Özellikle bizimde bulunduğumuz bir ekip tarafından Kıbrıs Türklerinin halk müziği, halk oyunları ve kıyafetleri ile ilgili yapılan araştırma, inceleme ve analizlerde de görülmüştür ki, bu

konularda bazı ortak yönler görülüyorsa da temelde bir çok farklılıklar vardır.

Bugün Kıbrıs'ta Rumlar tarafından icra edilen sözlü ve sözsüz ezgiler incelendiğinde görülecektir ki, bu ezgilerin-türkülerin söz, usûl, tavır, üslûp ve makam yapıları itibariyle tamamına yakını Türk müziğidir. Bu türkü ve ezgilerin içerisine eklenen bazı küçük melodiler bu gerçeği değiştirmez. Örneğin Türkiye'de TRT Genel Müdürlüğü Türk Halk Müziği Repertuarında bulunan "Dolama Dolamayı"⁽¹⁾ adlı türküyü Kıbrıs'ta Rumlar da Türkler de çalıp oynamaktadır. Türkiye'de ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaygın olarak söylenen bu türküyü Rumlara mal edebilir miyiz? (Örnekler çoğaltılabilir, Karşılamlar, Aziziye Sirtosu v.b) Burada dikkati çeken husus şudur: Rumlar Kıbrıs'ta Folklor sahasında çok önceden araştırmalar, derlemeler yapmışlar bu konuda bir çok yayın çıkarmışlar ve Türklere ait pekçok kültür değerlerini sahiplenmişlerdir. Buna rağmen yapılan araştırma ve incelemelerde de görülmüştür ki, bu konularda ayrılan noktalar çoktur.

Sonuç olarak Kıbrıs'ta iki toplum tarafından ortak olarak oynanan bazı halk oyunlarına, ortak olarak icra edilen bazı türkülere, benzerlik gösteren bazı kıyafetlere bakılarak ortak bir Kıbrıs kültüründen (Ada Kültüründen) söz edilemez, Ortak bir Kıbrıs Kültüründen bahsedilemeyeceği folklorun diğer konuları da (Halk Edebiyatı, Tiyatrosu, Gelenek görenek ve İnançları, Maddî ve Manevi Kültürü v.b.) incelendiğinde görülecektir. Çünkü her şeyden önce Kıbrıs'ta iki millet bulunmaktadır. bunların da dilleri, dinleri, gelenek ve görenekleri, yaşayış tarzları tamamen birbirlerinden farklıdır. Yazımı Mustafa Serdengeçti'nin 25 Şubat 1983 tarihinde Halk Sanatları Derneği

(Has-Der) tarafından yapılan 1. Halkbilim Panelinde sunduğu bildirisinin şu paragrafı ile bitirmek istiyorum: "Kıbrıs'ta bir Türk Folkloru ve bir de Rum Folkloru vardır. Ancak bugün Rumlar Politik nedenlerden dolayı Kıbrıs Rum Folkloru tezi ile ortaya çıkıyorlar. Uluslararası alanda Kıbrıs'ta yalnız kendileri vardır. Kıbrıs'ın sahibi kendileri imiş gibi göstermeye çalışıyorlar. Bunun için de Kıbrıs Rum Folkloru diye isimlendirmiyorlar. Çünkü bunun karşısında Kıbrıs Türk Folkloru da olduğu ortaya çıkacaktır. Kıbrıs Folkloru dediklerinden karşılardakilere Kıbrıs Türk Folklorunun varlığını anımsatamazlar. Rumlar politik amaçları nedeni ile uzun zamandan beri bize ait Folklor değerlerimizi de kendilerine mal ederek bugün scyrettirdikleri folkloru (halk oyunlarını kastediyor) ortaya çıkarmışlardır. Bunun için de çok çalışmışlardır. Onların bu amaçları Osmanlı'nın adayı feth etmesi ile başlamıştır. İngiliz döneminde hızlanmıştır. Bugün devam etmektedir."

BİBLİYOGRAFYA

HİNÇER, İhsan: Türk Kıbrıs'ın Tarihi ve Etnolojisi, TFA 8,179 (Mart 1964) 3329-3330
YUND, Kerim: Kıbrıs'ta Türkler, TFA 8,177(Nisan 1964) 3385.

Halkbilim, Sempozyumları, KKTC. T.K.B. Yayınları, İstanbul 1986, (Yaşar Ersoy, s. 13-17 Sevgül Uludağ, s. 41-48, Kutlu adalı, s.73-78, Ahmet AN, s.105-110, Bekir AZGAN, s.111-112, tarafından sunulan bildiriler).

(1). Bu türkü üzerinde ayrıca inceleme ve analiz yapılacak olup başka bir yazımızda daha geniş olarak bilgi verilecektir.